

Nr 489.

Av herr **Hagberg** i Luleå, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 365, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1943/44.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 365 föreslås, att 110 miljoner kronor skola anvisas på allmän beredskapsstat för budgetåret 1943/44, av vilka 10 miljoner kronor skulle användas för planering av allmänna arbeten och 100 miljoner kronor såsom bidrag till internationellt uppbyggnadsarbete. Vad det första anslaget beträffar, torde det vara antagligt, att en inventering av arbetstillfällen och detaljerade förberedelser för att igångsätta sådana vid lämplig tidpunkt kräva, att betydande belopp äro disponibla för regeringen, så att de snabbt kunna utanordnas, i all synnerhet som några meningsskiljaktigheter av betydelse näppeligen kunna komma i fråga om nödvändigheten att bekämpa en väntad arbetslöshetskris med allmänna arbeten.

Vad däremot anslaget till »internationellt återuppbyggnadsarbete» beträffar, föreligga inga närmare hållpunkter för att bedöma dess nödvändiga storlek eller det nödvändiga i ett sådant. Rent allmänt kan visserligen sägas, att behoven i de krigshärjade länderna äro omätliga, varför det inte är någon risk, att anslagen tillskåras i överkant, liksom att alla av kriget hemsökta folk behöva svenska varor. Men i huvudsak handlar det ju här om arrangemang, som avse att vara affärsmässiga — de svenska varorna skola levereras mot kredit, där de inte bytas mot andra; frågan om en okompenserad export diskuteras mera i förbigående. I propositionen förutsättes exempelvis, att en eventuell livsmedellexport blir av ringa betydelse och har som förutsättning komensation från annat håll samt att andra länder komma att ha helt andra möjligheter och tillräckliga resurser för att leverera livsmedel. Eventuell export av stål, verktyg och andra järnprodukter uppges ha som förutsättning import av koks, skrot, handelsjärn, legeringsmetaller m. m., medan exporten av trävaruprodukter har som förutsättning import av kol.

Av hela resonemanget i propositionen framgår det otvetydigt, att frågan, huruvida de begärda pengarna skola komma till användning, helt blir beroende av *framtida* överenskommelser mellan olika länder, varav de flesta förmodligen inte kunna träffas, förrän kriget är slut. Det synes, för att ta ett exempel, ganska orimligt, att regeringen skulle avsluta bindande leveransavtal mot kredit, eventuellt ge förhandsutfästelser om okompenserad export med regeringen i ett land, som antas komma att lida nederlag i kriget. Alltså torde verkliga förhandlingar kunna upptas och avtal upprättas i sådana fall först efter kriget.

Det enda skäl, som regeringen därför anger för att riksdagen redan nu skulle ställa så väldiga belopp till dess förfogande, är, att ett positivt beslut

kunde uppfattas som en gest, vilken gav vårt land gott anseende i utlandet. Det behövs inget beredskapsanslag av den nu föreslagna storleksordningen för att utlandet skall inse, att Sverige är berett att ge all tänkbar »hjälp» av den art, som regeringen här förutsätter. Ty att *byta* varor med krigshärjade länder är ingen välgörenhet. Att leverera varor till krigshärjade länder mot kredit, när man är säker på att få igen pengarna, är en vanlig affärstransaktion, kanske lika nödvändig för vårt land såsom medel att bekämpa arbetslösheten som för det mottagande landet. Återstår då den eventuella andel i beloppet, som skulle användas som gåva rätt och slätt, utan att vårt land gjorde sig några förhoppningar att återfå den. I detta fall synes det oss naturligt, att riksdagen förbehåller sig prövningsrätten.

Det har sålunda enligt vårt sätt att se inte anförts ett enda bärigt skäl, varför riksdagen nu skulle ställa 100 miljoner kronor till regeringens förfogande utan att i förväg ha åtminstone elementär kännedom om vartill och för vilket land pengarna skola användas. Det kan inte vara för att vinna tid, ty när väl ett avtal träffats, kan ett riksdagsbeslut om dess godkännande åstadkommas på några dagar. Riksdagen har under kriget ytterst generöst utfärdat finansfullmakter åt regeringen utan att i förväg ha blivit i stånd att närmare bedöma, hur pengarna skulle användas. Detta avstående av riksdagens kontrollrätt över hur medlen skulle användas har motiverats med de genom kriget uppkomna säregna förhållandena. Något sådant kan inte åberopas för det nu begärda anslaget.

Då vi alltså vända oss mot att riksdagen utfärdar den begärda finansfullmakten, innebär inte detta, att vi skulle vara motståndare till åtgärder för att på olika sätt bispringa de krigshärjade länderna. Vi äro fullt ense med regeringen om att sådana åtgärder äro önskvärda och möjliga att genomföra. Vi anse emellertid, att riksdagen bör beredas tillfälle att ta ställning till dessa och att det inte skall överlämnas åt regeringen eller t. o. m. finansdepartementets godtycke att fastställa *vem* eller *vilka* som skola »hjälpas» samt former och belopp i anslutning därtill.

Jag föreslår med denna motivering,

att riksdagen måtte

dels bifalla Kungl. Maj:ts förslag att på beredskapsstat för budgetåret 1943/44 för »planering av allmänna arbeten» uppföra 10 miljoner kronor;

dels ock avslå Kungl. Maj:ts förslag att på allmän beredskapsstat för budgetåret 1943/44 såsom »bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete» uppföra 100 miljoner kronor.

Stockholm i oktober 1943.

H. Hagberg.